

Безпека життя та охорона здоров'я - головні завдання сучасного суспільства

**Збірник доповідей студентської
регіональної наукової конференції**

Безпека життя та охорона здоров'я – головні завдання сучасного суспільства

Збірник доповідей студентської
регіональної наукової конференції

Випуск 5

Стан захворюваності на туберкульоз у Волинській області та заходи профілактики

Гладич Ростислав, студент Луцького базового медичного коледжу, III курс, спеціальність «Лабораторна діагностика»

Науковий керівник: Бойко Т.І., викладач клінічних досліджень

Актуальність теми. Однією з найбільш актуальних медико-соціальних проблем в Україні у ХХІ столітті продовжує залишатися туберкульоз (ТБ).

Туберкульоз - це інфекційне захворювання, збудником якого є мікобактерії туберкульозу. Це захворювання передається здебільшого повітряно-крапельним шляхом й уражає практично всі органи і системи людини. З 1995 р. в Україні зареєстрована епідемія туберкульозу, а день 24 березня **Всесвітнім днем боротьби з туберкульозом**. Щогодини в Україні реєструється 4 хворих з туберкульозом, і кожну годину один такий хворий помирає, серед них - діти, кількість яких з кожним роком збільшується. Щороку в нашій країні вперше реєструється до 40 тисяч хворих на туберкульоз, помирає 10 тисяч. 500 тисяч українців перебувають на диспансерному обліку з приводу туберкульозу, з них 90 тисяч - з відкритою формою. З початку 90-х ХХ ст. років до 2006 року захворюваність на ТБ та смертність від нього в нашій країні збільшилися майже втричі. В результаті реалізації кількох національних програм, починаючи з 2006 року, вдалося домогтися стабілізації і поступового зниження даного показника, але він залишається на достатньо високому рівні (67–68 випадків на 100 тис. населення в рік), що майже в 10 разів перевищує захворюваність у провідних країнах Євросоюзу і відносить Україну до групи країн з високою поширеністю ТБ. Все це потребує подальшого удосконалення існуючої системи виявлення, діагностики, лікування, профілактики ТБ, а також реформування протитуберкульозної служби.

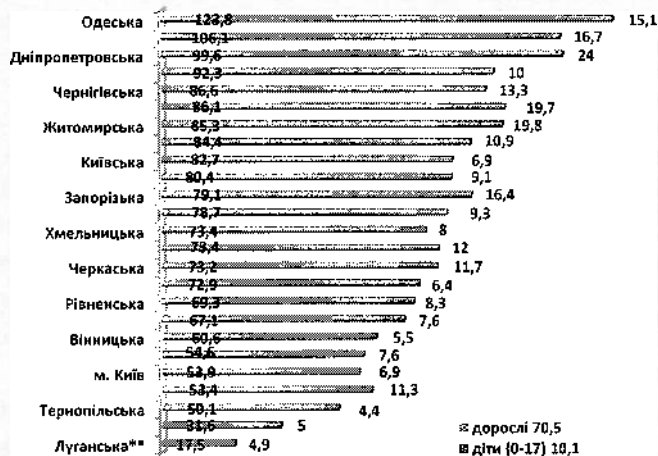
Мета і завдання дослідницько-пошукової роботи.

- Проаналізувати статистичні показники захворюваності та смертності населення України на туберкульоз.
- Дослідити стан захворюваності на туберкульоз у Волинській області.
- Визначити основні напрямки профілактики туберкульозу.

Результати дослідницько-пошукової роботи..

Захворюваність на туберкульоз в регіонах України за 2015 рік представлена на рис.1.

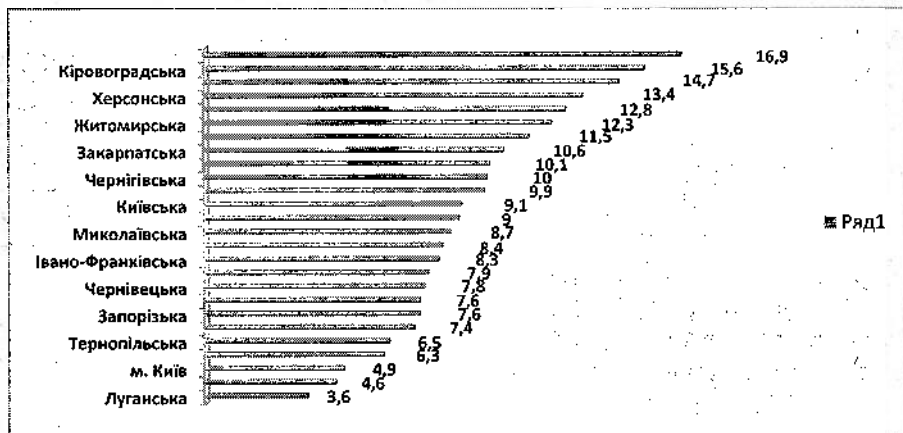
Середньостатистичний рівень захворюваності по Україні складає 70,5 випадків на 100 тис. населення. З наведених даних видно, що високий рівень захворюваності традиційно зберігається в Одеській (123,8 випадків на 100 тис. нас.), Херсонській (106,1 випадків на 100 тис. нас.) та

Дніпропетровській (96,6 випадків на 100 тис. нас.) областях. Низький рівень захворюваності у Донецькій (31,6 випадків на 100 тис. нас.) та Луганській (17,5 випадків на 100 тис. нас.) областях, що пов'язано з тим, що не враховані дані на непідконтрольних Україні територіях Донецької та Луганської областей. У Волинській області рівень захворюваності складає 84,4 випадків на 100 тис. населення, що перевищує середньостатистичний показник по Україні.

Отже, Волинь відноситься до областей з високим рівнем захворюваності на туберкульоз і посідає восьме місце в рейтинговій оцінці захворюваності на активний туберкульоз серед населення України (області з високим рівнем захворюваності виділені синім кольором).

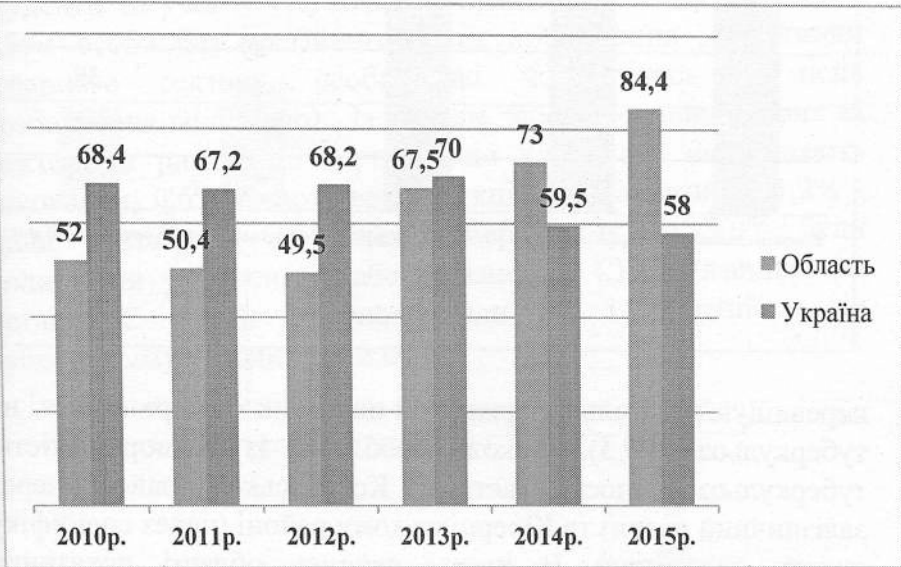
На **рис.2** представлена смертність від туберкульозу в Україні за 2015р. Високий рівень смертності зберігається у Дніпропетровській (16,9 випадків на 100 тис. нас.), Кіровоградській (15,6 випадків на 100 тис. нас.) і Волинській (14,7 випадків на 100 тис. нас.) областях. Низький рівень смертності у м.Києві(4,9 випадків на 100 тис. нас.), Донецькій (4,6 випадків на 100 тис. нас.) та Луганській (3,6 випадків на 100 тис.нас.) областях. Слід відмітити, що в цілому по Україні відмічається тенденція до зниження смертності від

туберкульозу з 15,1 випадків на 100 тис. нас. в 2012 році до 9,0 випадків на 100 тис. нас. в 2015 році. Отже, проаналізувавши **рис.2** робимо висновок, що незважаючи на позитивну динаміку зі смертністю від туберкульозу(тенденція до зниження) по Україні за останні роки на Волині рівень смертності залишається доволі високим.

Протягом двадцяти років ситуація із захворюваністю на туберкульоз на Волині залишається складною. Цьому сприяє: недосконала діагностика, економічна нестабільність, зростання міграції населення. Ми проаналізували стан

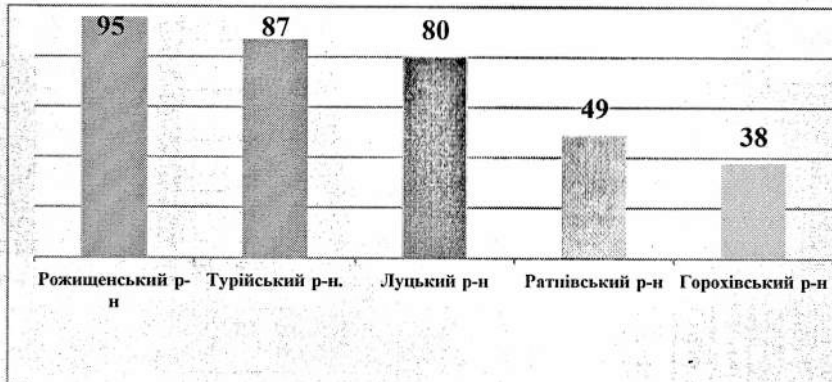
захворюваності на туберкульоз серед дорослого населення з 2010 по 2015 рр. і на рис.3

можна спостерігати динаміку захворюваності на туберкульоз. Якщо протягом 2010 -2012 рр. рівень захворюваності складав в середньому 50 випадків на 100 тис. нас. і був стабільним, то починаючи з 2013 року відмічається ріст захворюваності на туберкульоз з 67,5 випадків на 100 тис. нас. в 2014р. до 84,4 випадків на 100 тис. нас. в 2015р..Отже, проаналізувавши рис.3

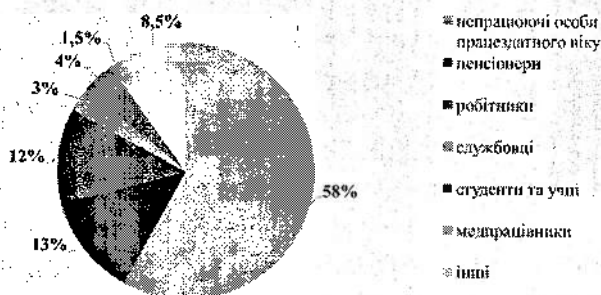
робимо висновок: захворюваність на Волині збільшилася на 1,7%, в той час як по Україні захворюваність на всі форми активного туберкульозу зменшилася на 12,4%.

Найвищі показники захворюваності у Волинському регіоні в 2015р.(рис.4) були зафіксовані у Рожищенському районі (95 випадків на100 тис.нас.), Турійському районі (87 випадків на 100 тис. нас.), Луцькому районі (80 випадків на 100 тис. нас.), вони

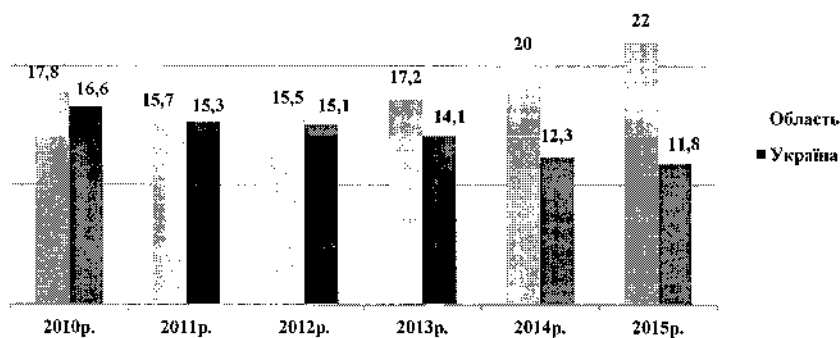

перевищують загальнодержавний показник захворюваності на туберкульоз (70,5). Також проблема із захворюваністю туберкульозом спостерігається у Ковельському районі (через залізничний вузол) та Ківерцівському районі (через специфіку складу населення). В інших районах області показники близькі до середньостатистичних по Україні. Найнижчі показники захворюваності – у Ратнівському районі (49 випадків на 100 тис. нас.) та Горохівському районі (38 випадків на 100 тис. нас.).

Соціальна структура хворих із вперше встановленим діагнозом активного туберкульозу за 2015 рік виглядає наступним чином рис.5:

непрацюючі особи працездатного віку складали 58%, пенсіонери - 13%, робітники - 12%, службовці - 3%, студенти та учні - 4%, медичні працівники - 1,5 %, інші - 8,5%(особи без постійного місця проживання , робітники аграрного сектору, особи, які повернулись з місць позбавлення волі тощо). Із вперше зареєстрованих хворих за факторами ризику 23% становили хворі, які зловживають алкоголем, 0,6% - споживачі ін'єкційних наркотиків, 1,2% - мали контакт із вогнищем туберкульозу та 0,9% були колишніми ув'язненими або ув'язнені у СІЗО/в'язницях (за останні 2 роки). Проаналізували ми і смертність від туберкульозу у Волинській обл.

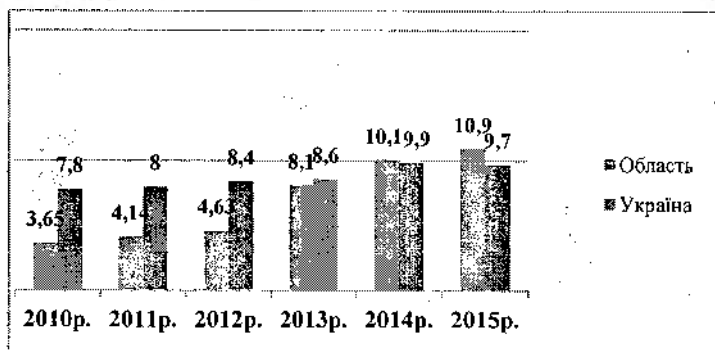

(рис. 6) з 2010 по 2014рр. і дійшли висновку, що в 2010 - 2013рр. вона близька до середньостатистичних показників по Україні і складає в середньому 16 випадків на 100 тис. нас.. А в 2014 році смертність від туберкульозу збільшилась в області на 10%, а в Луцьку на 21% і становила 20 випадків на 100 тис. нас., і значно перевищила загальнодержавний показник смертності (12 випадків на 100 тис. нас.).

В Україні зберігається напружена епідситуація щодо туберкульозу. У таких умовах неможливо очікувати зменшення інфікованості серед дитячого населення. Діти інфікуються мікобактеріями туберкульозу досить часто. На

рис.7

представлена динаміка захворюваності на туберкульоз дітей (0 - 14р.) на Волині у 2010 - 2014рр., яка є позитивною від 3,65 випадків на 100 тис. дит. нас. в 2010р. до 10,1 випадків на 100 тис. дит. нас. в 2014р. Слід зазначити, що рівень захворюваності на туберкульоз на Волині нижчий, ніж по Україні. Виняток складає 2014 рік, коли захворюваність дітей у Волинській області (10,1) незначно вище, ніж по Україні (9,9).

Стратегія боротьби з туберкульозом у світі. У травні 2014 р. Всесвітня асамблея охорони здоров'я (м. Женева, Швейцарія) схвалила Глобальну стратегію «Покласти край ТБ» на період 2016 - 2035 рр., мета якої - подолання існуючих перешкод у боротьбі з ТБ, ВІЛ/ТБ, підведення підсумків реалізації глобального плану «Зупинити ТБ», що був розроблений Стратегічною робочою групою ВООЗ з ТБ та погоджений всіма країнами-членами ВООЗ і впроваджувався з 2005 по 2015 р. Головним завданням нової Глобальної стратегії ВООЗ з протидії ТБ до 2035 року є звільнення світу від туберкульозу з досягненням нульового рівня захворюваності, смертності та страждань від цієї хвороби.

Основні принципи Глобальної стратегії:

1. Керівництво та відповідальність з боку держави, проведення моніторингу та оцінки.
2. Тісна співпраця з організаціями громадянського суспільства та спільнотами.

3.Захист і дотримання прав людини, етичних норм і принципу справедливості.

4. Адаптація стратегії та цільових показників на рівні країн при глобальному співробітництві.

Базові елементи та компоненти з ліквідації туберкульозу:

1. Комплексне лікування і профілактика туберкульозу, орієнтовані на пацієнта: 1) рання діагностика туберкульозу, включаючи загальне тестування на чутливість до препаратів; 2) систематичний скринінг осіб, які перебували в контактi з хворим на туберкульоз, і груп підвищеного ризику; 3) лікування всіх осіб, хворих на туберкульоз, включаючи туберкульоз з лікарською стійкістю, підтримка пацієнтів; 4) спільні заходи боротьби з ТБ/ВІЛ та ведення супутніх захворювань; 5) профілактичне лікування осіб з підвищеним ризиком захворювання на туберкульоз і вакцинація проти туберкульоз.

2. Сильна політика і підтримка системи: 1) політична підтримка з адекватними ресурсами для лікування та профілактики туберкульозу;

2) участь спільнот, організацій громадянського суспільства, а також усіх державних і приватних постачальників послуг; 3) політика загального охоплення послугами охорони здоров'я та нормативна база для повідомлення про випадки захворювання, реєстрації актів цивільного стану, забезпечення якості та раціонального використання лікарських засобів, а також інфекційного контролю; 4) соціальний захист, боротьба з бідністю і вплив на інші детермінанти туберкульозу.

3.Інтенсифікація досліджень та інновацій: 1) відкриття, розробка та швидке впровадження нових засобів, практичних заходів і стратегій; 2) наукові дослідження.

Висновки. 1.На Волині, не зважаючи на певні успіхи в боротьбі з туберкульозом, залишається складна епідемічна ситуація з даного інфекційного захворювання.

2. За останні роки збільшилися показники захворюваності від туберкульозу серед дорослого та дитячого населення,

високими залишаються показники захворюваності на деструктивні форми захворювання, туберкульоз легень з бактеріовиділенням, смертності хворих до 1 року спостереження, захворюваність на туберкульоз контактних осіб.

3. Показники охоплення дорослого населення профілактичними флюорографічними оглядами та туберкулінодіagnostикою дітей у віці 0–14 років продовжують неухильно знижуватися.

4. Все це потребує подальшого удосконалення існуючої системи виявлення, діагностики, лікування, профілактики туберкульозу, а також реформування загальномедичної та протитуберкульозної служб.